

Міністерство освіти і науки України
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
Шуменський університет «Єпископ Константин Преславски»
Міністерство освіти республіки Білорусь
Мозирський державний педагогічний університет імені І.П. Шамякіна
(м. Мозир, Білорусь)
Федеральне міністерство освіти і наукових досліджень Німеччини
Інститут мов (м. Кассель, Німеччина)
Міністерство науки і вищої освіти республіки Польща
Вища лінгвістична школа (м. Ченстохово, Польща)
Узбецький державний університет світових мов
(м. Ташкент, Узбекистан)
Southwest Jiaotong University
(м. Ченду, Китайська народна республіка)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ
МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ В СУЧАСНОМУ
ПОЛІЕТНІЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ**
(Мелітополь, 27-28 вересня 2018 р.)

Присвячений 95-річчю Мелітопольського державного педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького та 25-річчю філологічного факультету

**МАТЕРІАЛИ ІV МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

Мелітополь – 2018

УДК 81'24:316.74(06)

ББК 81.4я5

А 43

Конференцію проведено згідно з планом проведення наукових конференцій та семінарів з проблем вищої освіти і науки на 2016 р. (наказ МОН України № 1/9-34 від 21.01.2016 р.)

Редакційна колегія:

Солоненко Анатолій Миколайович – доктор біологічних наук, професор;

Москальова Людмила Юріївна – доктор педагогічних наук, професор;

Коноваленко Тетяна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Гармаш Олена Леонідівна – доктор філологічних наук, доцент;

Денисенко Надія Валеріївна – кандидат філологічних наук, доцент;

Матюха Галина Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

Баранцова Ірина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент;

А43 Актуальні проблеми функціонування мови і літератури в сучасному поліетнічному суспільстві: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (Мелітополь, 27-28 вересня 2018 р.). – Мелітополь: Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2018. – 436 с.

У збірнику оприлюднено матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася у м. Мелітополі 27-28 вересня 2018 р.

Для студентів, аспірантів, викладачів навчальних закладів різних рівнів.

У тезисах збережено орфографію та пунктуацію авторів.

За достовірність та оригінальність викладення матеріалу відповідальність покладається на авторів.

УДК 81'24:316.74(06)

ББК 81.4я5

© Авторський колектив, 2018

<i>в старшій школі в контексті підготовки до ЗНО</i>	269
Караєва Т. В. <i>Blended Learning for ESP Teaching</i>	272
Кисельова А. А. <i>Педагогічні умови формування іношомовної аудитивної компетентності учнів старшої школи</i>	276
Коноваленко Т. В., Жукова Г. Д. <i>Створення умов для ситуативно спрямованого навчання англомовного говоріння</i>	279
Коноваленко Т. В., Рутковська А. М. <i>Психологічні передумови індивідуалізації навчання англійської мови</i>	284
Котлярова В. Ю., Волошко Л. <i>Теоретичні основи навчання творчого письма</i>	288
Котлярова В.Ю., Говаль К.М. <i>Методи збагачення активної англійської лексики учнів молодших класів</i>	292
Котлярова В. Ю., Нікольська І. <i>Переказ як спосіб вдосконалення мовленнєвих умінь</i>	296
Кравець О. О. <i>Анализ современных учебно-методических комплексов, позволяющих преподавать иностранный язык в разноуровневых группах</i>	299
Кривонос І. А. <i>Innovative trends in the teaching of English</i>	302
Кузнєцова Є.Г. <i>Організація навчання школярів з особливими освітніми потребами</i>	305
Левченко Ю. В. <i>Використання відеоматеріалів на уроках англійської мови</i>	309
Магдалінова Т. В. <i>Особливості комунікативних ігор на основі граматики у середніх класах</i>	315
Майсак В. О. <i>Трактування поняття навчальної автономії учня у зарубіжній методиці</i>	318
Матюха Г. В. <i>Педагогіка партнерства в навчанні англійської мови – як ключовий компонент формули нової школи</i>	322
Матюха Г. В., Мігуля К. С. <i>Навчання школярів аудіювання англійською мовою</i>	325
Мілько Н. Є., Третьяков В. <i>Інтеграція процесів навчання та виховання в професійній підготовці майбутніх фахівців</i>	329
Падалко О. С. <i>Використання комунікативного підходу при оволодінні учнями іношомовними лексичними навичками</i>	332
Салюк Б. А. <i>Застосування візуалізації даних під час вивчення англійських модальних дієслів</i>	335
Сидоренко А. О. <i>Науково-дослідницька діяльність як інструмент підвищення якості професійної підготовки студента</i>	339
Соколова А. С. <i>Важливість інтерактивних методів навчання в оволодінні старшокласниками англійською мовою</i>	342
Тарасенко Т. В., Тарасенко М. Р. <i>Фактори підвищення ефективності процесу формування іношомовної комунікативної компетентності</i>	

аудіюванні у студентів мовних спеціальностей // *Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції : курс лекцій: [навч. метод. посібник]* / [Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Гапонова С. В. та ін.]. – К.: Ленвіт, 2011. – С. 175-187.

2. Єпіфанцева Л. А. *Аудіювання. Англійська мова: Методичні рекомендації* / Л. А. Єпіфанцева . – Х.: Вид. група «Основа», 2010. – 78 с.

3. Закон України «Про загальну середню освіту» Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2232/>

4. Черниш В. В. *Навчання англомовного читання та аудіювання із застосуванням аудіокнижок художніх творів (середня загальноосвітня школа з поглибленим вивченням іноземної мови) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання : германські мови»* / В. В. Черниш. – К., 2001. – 21 с.

5. Yagang F. *Listening: Problems and solutions*. In T. Kral (ed.) *Teacher Development: Making the Right Moves*. Washington, DC: English Language Programs Divisions, USIA. – 1994. – С. 174-178.

Коноваленко Т. В.

Жукова Г. Д.

Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ СИТУАТИВНО СПРЯМОВАНОГО НАВЧАННЯ АНГЛОМОВНОГО ГОВОРІННЯ

Ситуативно спрямоване навчання говоріння у вищій школі має відбуватися за сферами спілкування, передбаченими Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти [1], у комплексі з навчанням читання,

аудіювання і письма, оскільки тільки комплексний підхід до розвитку вмінь може забезпечити максимальний результат. Мовні вправи контекстуалізуються в межах сфер спілкування, які можуть мати досить широкий діапазон, проте з метою практичності звужуються до такого переліку: особиста, публічна, професійна й освітня сфери.

Методично доцільним вважається не ізолювати навчання діалогічного мовлення від навчання монологічного мовлення, адже у природних ситуаціях будь-який зразок мовлення є спрямованим на когось, навіть якщо людина розмовляє сама з собою.

Навчання діалогічної і монологічної форм говоріння має відбуватися у різних режимах, тобто у вигляді індивідуальної, парної, групової і фронтальної роботи.

У процесі підготовки до заняття викладач має врахувати склад групи студентів, рівень їх знань, інтереси і захоплення, загальну підготовленість до сприйняття комунікативних форм роботи.

Оскільки комунікативно-навчальна ситуація так само, як і природна має містити чотири чинники (обставини дійсності, стосунки між комунікантами, мовленнєві наміри, реалізацію акту спілкування), у процесі навчання важливо враховувати, хто говорить, про що, з якою метою, кому, за яких обставин, який передбачається результат спілкування [2, с. 24].

Для досягнення інтерактивності навчання слід будувати його на основі ситуацій, які спонукають студентів обмінюватись особистісно значущою інформацією. Навчальні матеріали мають ураховувати індивідні, суб'єктні й особистісні здібності студентів. Викладач виступає в ролі організатора спілкування, помічника, співучасника спілкування.

Для розвитку вміння продукування усного висловлення, виходячи з цілей спілкування у конкретній мовленнєвій ситуації, слід навчити студентів вступати в спілкування, згортати його й поновлювати, проводити свою стратегічну лінію, здійснювати її у тактиці поведінки, прогнозувати поведінку мовленнєвих партнерів. Важливо надати підтримку тим студентам,

які мають слабший рівень володіння іноземною мовою або є більш сором'язливими і бояться висловлюватися через наявність в їхньому мовленні помилок.

Результатом формування комунікативної компетенції в говорінні має виступити засвоєння стандартів комунікативної компетенції, у складі яких слід передбачити наявність вербального компонента (певні мовленнєві зразки, формули, кліше, лексичні одиниці та граматичні структури, інтонаційні моделі тощо), невербального компонента (міміка, жести, пози, зона комфорту між комунікантами тощо) і суспільного компонента (умови, правила та норми взаємодії комунікантів) [3, с. 4].

Навчання говоріння має відбуватися у двох напрямках: підготовленого і непідготовленого усного висловлювання. Кожен з цих видів висловлювань має підкріплюватись окремою групою вправ.

Розвиток монологічного мовлення треба починати з підготовленого мовлення, яке є більш легким і знайомим для студентів, які прийшли до вишу зі шкіл з поглибленим вивченням іноземної мови, і яке поступово повинно розвиватися в непідготовлене мовлення. Критерієм непідготовленості монологічного мовлення може бути лише форма висловлювання, в той час, коли його зміст передбачається засвоєною тематикою і мовним матеріалом.

Навчання непідготовленого мовлення передбачає навчання максимально різноманітного й вільного комбінування засвоєного мовленнєвого матеріалу, навчання мовлення без підготовки і навчання ініціативного мовлення.

В якості матеріалу для навчання і розвитку монологічного мовлення доцільно використовувати тексти, подані в письмовій чи усній формі. Навчальний текст повинен служити основою усного мовленнєвого висловлювання, в якому задані мовні, логіко-сміслові і структурні елементи, яких необхідно цілеспрямовано навчати. Кожен текст у своїй основі повинен містити комунікативно-навчальну ситуацію, тобто стимул до створення студентами власного висловлювання.

У процесі створення монологічного висловлювання студенти повинні дотримуватися послідовності його частин і типу смислового зв'язку між компонентами. В зачині студент має використовувати фрази, спрямовані на привертання уваги слухача, а також указувати на предмет і мету висловлювання. Основна частина висловлювання має ретельно розкривати тему і складатися з однієї або декількох понадфразових єдностей. Його цілісність досягається завдяки засобам зв'язку як між фразами, так і між понадфразовими єдностями. Матеріал в основній частині викладається у певній логічній послідовності. Так в описі логічною основою буде не стільки порядок розташування предметів чи ознак в просторі, скільки ступінь їх важливості. В розповіді логічною основою буде хронологічна послідовність подій. Заключення – це короткий висновок із сказаного в основній частині.

Оскільки природний діалог – це завжди непередбачуване мовлення і діалогічне мовлення є експромтним, то його успіх залежить від рівня розвитку мовленнєвих навичок мовців, від сформованості у них операцій автоматизованого відбору мовних засобів, потрібних у цей момент для побудови репліки діалогу. Отже, слід досягнути автоматизму в побудові речень та сформулювати зв'язки між ситуацією, мовленнєвим задумом і відповідними мовними засобами.

Постійна зміна ролей співбесідників; впливає на правильне розуміння репліки, від якого залежить логічність і точність мовленнєвої реакції співбесідника. Для успішної побудови діалогу необхідно створити в студентів міцні навички аудіювання. Для збереження плавності бесіди і відсутності тривалих зупинок для обдумування почутого і формулювання відповіді студенти мають засвоїти певний набір заповнювачів пауз.

Крім повністю сформульованих ситуацій слід використовувати нерозгорнуті ситуації, тобто такі, в яких тільки подається натяк на якусь дію, виконувану або мовцем, або ще якоюсь особою. Нерозгорнутість комунікативно-навчальної ситуації є передумовою для широкого використання фантазії й уяви, тобто залучення всіх студентів до мовленнєвої

діяльності, що відповідає інтересам, досвіду і мовним можливостям кожного з них, а отже, здійснення індивідуального підходу до розвитку іншомовного мовлення студентів. Чим менше окресленою є ситуація, тим більше залучається у процес рішення мовленнєвого завдання власне мислення студента.

З метою надання студентам допомоги у створенні власних усних висловлювань рекомендується широко застосовувати різні види опор: зображальних, вербальних (таблиці, структурно-логічні схеми, висловлювання-зразок у звуковому (доцільніше) чи зоровому варіанті), комбінованих. Опори також використовуються у різних режимах роботи. В індивідуальному чи парному режимах роботи опори являють собою роздавальний матеріал і сприяють індивідуалізації та диференціації навчання.

Згідно з принципом збільшення труднощів у навчанні говоріння слід рухатися від рецептивних до репродуктивних і продуктивних вправ. У свою чергу під час навчання говоріння студентів практично не використовуються некомунікативні вправи. Натомість перевага віддається умовно-комунікативним і комунікативним вправам, в основі яких завжди знаходиться комунікативно-навчальна ситуація.

Крім того, в основі використовуваних вправ мають бути такі критерії, як комунікативність, вмотивованість, спрямованість вправ на сприймання і передачу інформації, рівень керування мовленнєвою діяльністю студентів, присутність мотиваційного компонента, наявність опор, спосіб організації вправ.

Кінцевою вимогою до формування компетенції в англomовному говорінні студентів є вміння нормально спілкуватися з носіями мови з таким ступенем швидкості та спонтанності, який не завдає труднощів жодній зі сторін; вміння чітко, детально висловлюватись на широке коло тем, виражати свою думку з певної проблеми, наводячи різноманітні аргументи за і проти [1, с. 47]. Як бачимо, у процесі навчання англomовного говоріння студентів важливо створити умови для реалізації комунікації, зокрема ситуації для

спілкування, та забезпечити цілий комплекс вимог для невимушеного і змістовного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

2. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник [для студентів вищих закладів освіти] / Ніколаєва С.Ю., Бігич О.Б., Бражник Н.О. [та ін.]; за ред. К.І. Онищенко. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.

3. Писанко М.Л. Оволодіння англомовними стандартами комунікативної поведінки в усному і писемному спілкуванні / М.Л. Писанко, Н.К. Скляренко // Бібліотечка журналу «Іноземні мови». – К.: Ленвіт, 2007. – Вип. 4. – Ч. 2. – 60 с.

Коноваленко Т. В.

Рутковська А М.

Мелітопольський державний
педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

ПСИХОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В останні два десятиріччя в Україні відбулися суттєві зміни соціальних пріоритетів, які знайшли своє відображення у впровадженні гуманістичної парадигми в освітній простір. Причина цього – зростаюче розуміння того, що основною цінністю сучасного суспільства є професійно і соціально